

מיניות בין דמוקרטיה לפאשיזם

לאחרונה זכתה הציבוריות הישראלית להתייחסות מבישה נוספת מפיו של הרב לוינשטיין מן המכללה הקדם צבאית "בני דוד" שבעלי. הרב לוינשטיין התייחס להומוסקסואליות כבעיה שיש להדביר (<http://www.maariv.co.il/news/israel/Article-624347>), משל היה תלמידה המצטיין של המסורת האנטישמית. בסמיכות של ימים ספורים, התפרסמה ידיעה לפיה נשיא טורקיה, רג'פ טאיפ ארדואן, אמר כי טורקיה עשויה לשקול מחדש להכריז על ניאוף כעל עבירה פלילית (<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5123185,00.html>). שתי הידיעות הללו, לכאורה מנותקות האחת מרעותה, מצטרפות לצבר עצום של התבטאויות, פעולות והליכי חקיקה אשר נקטו מדינות ביחס למיניות של אזרחיהן. על פי רוב אם לא תמיד, היו אלה מדינות פאשיסטיות, פרוטו-פאשיסטיות ודיקטטוריות. מכללת "בני דוד" בעלי אינה מדינה אבל מן הרוחות הנושבות מן הציבור אשר אמון עליה עולה על פי רוב תפיסת עולם ימנית רדיקלית המבטאת משאלה לכונן בישראל משטר שאינו דמוקרטי. היה ומשטר כזה אכן יכונן בישראל, לא קשה לשער את יחסו אל מגזרי אוכלוסייה שאינם הטרוסקסואלים ואת יחסו למיניות בכלל, גם ההטרוסקסואלית.

התיאוריה שתרמה את התרומה הגדולה ביותר להבנת המיניות האנושית ומניעה, היא התיאוריה הפסיכואנליטית. משום כך, אם ישנה תרומה שיכולה הפסיכואנליזה לתרום לפוליטיקה, ככל שהפסיכואנליזה תרמה את אותו הדבר גם לאנושות, הרי שזו ההבנה של המיניות כמציאות ממשית. המציאות של הלא-מודע היא המציאות המינית, קבע בעקבות פרויד, הפסיכיאטר והפסיכואנליטיקאי הצרפתי ז'אק לאקאן, והרחיב וטען שהלא-מודע הוא פוליטי. משום כך ניתן גם לטעון שהמציאות המינית היא גם המציאות הלא-מודעת של הפוליטיקה, של השלטון ושל המנהיגות. אבל, הפוליטיקה, השלטון והמנהיגות לא רוצים לדעת על המיניות שארוגה בהם דבר ובה במידה עסוקים בה ללא הרף.

הן בפרקטיקה והן בתיאוריה הפסיכואנליטית המיניות לא נוגעת רק לעונג ולפעילות הגניטליים אלא לשורה של פעילויות וגירויים אשר לא ניתנות לצמצום לצורך ביולוגי; אלו קיימות מהגיל הרך ושבנות ומופיעות במה שמכונה האהבה המינית. פרויד לא מותיר אותנו עם הוכחות חותכות לקיומה של אנרגיה מינית הקיימת החל מן הילדות המוקדמת, אלא מבקש מאתנו להניח כי אנרגיה מינית קיימת ככזו והקליניקה היא זו שמראה לנו את קיומה ואת הטרנספורמציות שלה. אנחנו מניחים את קיומו של ממד מיני בהתפתחות הפסיכו-ביולוגית מראשיתה, ומתייחסים למיניות הן כמאפיין פנימי של האדם עם קו התפתחות קבוע והן כמאפיין חיצוני שלו ככל שפריצתה של המיניות תלויה בחשיפת הילד כבר מן הגיל הרך לעולם המבוגרים, על כל פיתויו, שידוליו וגחמותיו.

בספרו משנת 1921, "פסיכולוגיה של ההמון ואנליזה של האני" (http://www.resling.co.il/book.asp?book_id=468), הרחיב פרויד את התיאוריה על המיניות וניסח אין ספור התייחסויות לכוחות המיניים שפועלים גם אצל הפרט אבל גם אצל ההמון. בספר זה טען פרויד שהמיניות והאהבה מחוררות את ההמון, מפרקות אותו ומחלישות אותו. "אהבה לאישה" כתב פרויד, "מערערת את מבנה ההמון של הגזע, של הבידול הלאומי ושל ארגון המעמדות החברתיים".

דומה שיותר מכל, מיניות על כל גווניה ורבידיה מעסיקה באופן כפייתי ויש לומר גם פרדוקסלי, דווקא את אלו אשר דוגלים בעמדות פוליטיות טוטליטאריות ודוחים מעליהם תפיסות של דמוקרטיה, של חירות ושל ליברליזם. ההיסטוריה של המאה העשרים מדגימה זאת באופן ברור. אחד הצעדים הראשונים שנקט המשטר הנאצי, כבר בשנת 1933, היה פרויקט העיקור הכפוי. מטרתו של הפרויקט הרצחני הזה היה השבחת הגזע ומניעת התרבות של מי שנחשבו פגומים וכביכול סיכנו את בריאותו של העם הגרמני, וביניהם הסובלים מפיגור שכלי מולד, מאפילפסיה, מסכיזופרניה, ממאניה-דפרסיה, מעיוורון וחירשות תורשתיים ואחרים. בהמשך, עם חקיקת חוקי נירנברג בשנת 1935, נחקק גם החוק להגנת הדם והכבוד הגרמני שאסר על קשרים רומנטיים ומיניים בין ארים לשאינם ארים והציבור הגרמני מצדו לא היסס ליישר קו עם רוח הדברים: נשים גרמניות שנתפסו בקשר רומנטי או מיני עם יהודי הוצבו בכיכר העיר ולצווארן קשור היה שלט אשר פירט את פשען. מיותר לציין מה היה גורלו של אותו יהודי.

בכל הנוגע למוסדות הפסיכואנליטיים ולתיאוריה הפסיכואנליטית, הרי שעם השתלטות הרייך על החברה הפסיכואנליטית של ברלין, נקבעו גם שינויים בתיאוריה הפסיכואנליטית ובעיקר נעקרה המיניות מליבתה של זו, כאשר ברקע נכחה תפיסת הפסיכואנליזה כמקצוע יהודי ותפיסת היהודי כיצור מכוער, זב יצרים, מיני וגחמן שזמם לפתות את הנערה הארית התמימה והיפה, להוליך אותה בכחש ולבצע בה את זממו. בביטאון התעמולה הנאצי, הדר-שטירמר, לא חסרות היו קריקטורות אשר הדגימו את התפיסה הבוטה הזו באופן גרפי, ועוד טען העיתון הזה, כי היהודים הדיחו נערות אריות טהורות גזע לזנות, וכי הם היו אחראים ללא פחות מתשעים אחוזים ממקרי הזנות ברחבי גרמניה.

להבדיל, תפיסה דומה במידת מה הייתה קיימת ועודנה קיימת בארצות הברית כלפי האוכלוסייה השחורה; הגבר השחור הוא אובייקט מיני, שנתפס כמושא לתשוקות אסורות של נשים לבנות ולמושא קנאה של גברים לבנים, מיוחסות לו תכונות פיזיולוגיות מרשימות וכוח גברא ופיתוי עצומים. אין להוציא את האפשרות שאלימות הגזענית כלפי שחורים יסודה דווקא בדבר הזה. תופעות דומות, עם התייחסויות דומות למיניות השחורה אפשר לשמוע גם בשיח שקיים היום בישראל, תוך שמהגרי עבודה, פליטים וחסרי מעמד ממוצא אפריקני, מואשמים בהאשמות שונות החל מפיתוי נשים יהודיות, דרך אונס וכלה בהפצת מחלות מין כמו איידס וסיפיליס.

משטר האפרטהייד בדרום אפריקה משמש פרוטוטיפ מובהק ליחס גזעני ומפלה מצידה של מדינה כלפי אוכלוסייה שחורה. עם כינונו של המשטר הזה, שני החוקים הראשונים שנחקקו היו, חוק איסור על נישואי תערובת (1949) וחוק האי-מוסריות (The immorality act) (1950). האחרון, אסר על מגע מיני בין אנשים מגזעים שונים ובשנת 1969 הוא הורחב לכדי אבסורד וכלל גם כל מיני איסורים כמו למשל האיסור על שימוש בצעצועי מין והאיסור על מגע מיני בין גברים במסיבה. עם התפוררות משטר האפרטהייד היה חוק האי-מוסריות בין החוקים הראשונים שבוטלו (1985).

"השאיפות המיניות הישירות", כתב פרויד, "מאפשרות ליחיד הנטמע בהמון לשמור לעצמו פיסה של התנהלות אינדיבידואלית. כשהן הופכות חזקות במיוחד הן מפרקות כל מבנה של המון". כלומר, אליבא דפרויד, יש במיניות משום איום ממשי על כל מבנה של המון ושל אספוסוף. וזה משום הדבר

הזה בדיוק שמשטרים וארגונים פוליטיים אנטי דמוקרטיים מתקיפים את המיניות השכם והערב וזה בדיוק משום הדבר הזה שגם בפוליטיקה הישראלית פועלים כוחות שמתקיפים את המיניות פעם אחר פעם. מן הבחינה הזו הרב לוינשטיין לא ניצב בגפו, אלא מהווה רכיב בסדרת תופעות כאלה שצצות חדות לבקרים בחיים הציבוריים בישראל. לדוגמא, ארגון להב"ה – ראשי תיבות "למניעת התבוללות בארץ הקודש" – הוא ארגון ישראלי שהוקם על ידי פעיל הימין בן ציון גופשטיין (<https://leava.co.il/>) ומטרתו, היא כביכול להציל בנות מעם ישראל שהתפתו לקשור קשר עם גוי. פעילי הארגון פועלים בכלים משפטיים, מפרסמים את המסרים שלהם באופנים שונים ולא אחת נקשרה פעילותם גם באלימות. עד היום, הארגון הזה פועל כחוק. דוגמא נוספת: כששר החינוך בנט הוציא מרשימת ספרי הקריאה במערכת החינוך את ספרה של דורית רביניאן, "גדר חיה", הוא צוטט כמי שנימק זאת במשפט "מערכת החינוך לא צריכה לקדם ערכים שנוגדים את ערכי המדינה" (<https://www.haaretz.co.il/news/education/premium-1.2811740>) ובהזדמנות אחרת הסביר שבספר "מתואר רומן של אסיר ביטחוני, פלסטיני, עם אישה יהודייה" (http://www.mako.co.il/news-world/international-q1_2016/Article-76fb123031bf151004.htm). לבסוף, ההודעה של משרד החינוך הייתה שהמשרד פסל את הספר בנימוק ש"יחסים אינטימיים בין יהודים ושאינם יהודים מאיימים על הזהות הנפרדת" (<https://www.haaretz.co.il/news/education/1.2810789>). בהקשר זה, אפשר להזכיר שמשמעותה של המילה אפרטהייד בשפתם של התושבים בדרום אפריקה, אפריקנס, היא הפרדה. הצנזורה היא האויבת הגדולה של הדמוקרטיה. גם שר החינוך נפתלי בנט וגם שרת התרבות מירי רגב, מבינים זאת, אבל מה שכל הנראה אינם מבינים היא את אותה התגלית שפרויד כבר גילה וניסח במדויק, שכל צנזורה היא בראש ובראשונה ולפני הכל, צנזורה מינית, גם כאשר לכאורה אינה מתגלמת ככזו באופן גלוי ומוצהר.

בין המיניות לדמוקרטיה קיים יחס של מבנה. כלומר, מכיוון שהמיניות ארוגה בתשתיתו של כל משטר ושל כל ארגון באופן סטרוקטורלי, והיא חלק מן המציאות הלא-מודעת שלו, הרי שהיחס בין דמוקרטיה למיניות לא נוגע רק להסדרה המשפטית של זכויות הקהילה הלהט"בית ולחתימה לשוויון מגדרי בנתוני השכר ובאפשרויות הקידום המקצועי של נשים וגם לא נוגע רק להסדרת נישואים בין קבוצות אתניות בתוך המדינה. אלא, במשטרים דמוקרטיים המיניות ארוגה בתוך סדרי המדינה ומקבלת מקום בתוך מערכת הכוחות הסמויים והגלויים ובתוך מערכת ההסכמות התרבותיות והחברתיות הסמויות והגלויות כאחד.

אשר על כן, המתקפה על המיניות שמנהלים משטרים וארגונים אנטי דמוקרטיים משקפת סירוב מבני לשאת את המיניות בתוך הציוויליזציה המנטאלית שלהם ומשום כך, במשטרים ובארגונים הללו המיניות נדחית אל מחוץ לסדר הלשוני והסימבולי שמצוי במשלב הלא-מודע. משום הדחיה הזו, המיניות שלא ניתנת לייצוג באופן סמלי, חוזרת ומתגלמת בצורות מעוותות, אבסורדיות ולעיתים גם אלימות. כך למשל חוזרת המיניות כפרנויה. וזוהי הפרנויה ממש, שאחראית לתופעות רעות כמו ארגון להב"ה וכמו הפסילה של הספר "גדר חיה", כאילו גברים ערבים המחזרים אחר נשים יהודיות וכאילו הספר הזה עצמו, הם אובייקטים רודפניים גולמיים וממשיים שפוגעים, עוינים ומזיקים, למרקם חיי האומה.

אם כן, אל מול המתקפה על יסודות השיח הדמוקרטי, חייבת חברה דמוקרטית חפצת חיים להכיר בתשתית המיניות הלא-מודעת שלה ככזו. לשם כך דרושות קליניקה של תרבות וקליניקה של שלטון. אם הוא חפץ חיים, המאבק הדמוקרטי חייב לכלול הכרה נוקבת יותר, מעמיקה יותר ואינטימית יותר ביחס למיניות שבו, הרבה מעבר למודעות המשפטית לזכויות מגדר כזה או אחר, והרבה מעבר להסדרה משפטית של זכויות קהילות מופלות כמו הקהילה הלהט"בית. מדינה דמוקרטית חייבת לחקור את המיניות בהקשרים רחבים יותר, לקשור אותה לנורמות של שוויון, חופש, צדק וכבוד, ולהיות מסוגלת להכיל גם צורות מבולבלות של מיניות. ברוחו של פרויד, הכרה כזו היא זו שתעמוד כנגד הפיכתה של כל חברה, מכזו המורכבת מיחידים, מגוונים ומיוחדים, להמון מבוהל, מונוליטי ועיוור.